

управлінської складової своєї діяльності, актуалізує значущість рівня психологічної готовності до управлінської діяльності та розвитку професійно важливих якостей.

Звідси висновок, що в процесі відбору та підготовки керівників підрозділів досудового розслідування необхідно першочергову увагу звернути на їх управлінський потенціал – наявність необхідних професійно важливих якостей та їх розвиток.

Порохня В.В.,

ад'юнкт кафедри юридичної психології НАВС

АНАЛІЗ ДЕТЕРМІНАНТ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Злочинність неповнолітніх – це багатогранний феномен, який в останній час потребує величезної уваги дослідників. Соціальна дезорганізація, що характерна для нашого суспільства, у цілому зачіпає підлітків сильніше, ніж дорослих. Низка деструктивних соціальних процесів позначилася на процесі соціалізації неповнолітніх, на формуванні їх особистості, на рості злочинності серед цієї вікової категорії.

Сучасному стану злочинності неповнолітніх притаманні такі кримінально-правові та кримінологічні особливості як організованість, груповий характер, жорстокість і зухвалість при вчиненні злочинів, участь у складі груп дорослих злочинців, рецидивів тощо. Тривожні тенденції спостерігаються стосовно особи злочинця неповнолітнього. Серед них значна кількість зловживає спиртними напоями, наркотиками, не навчається і не працює, не має позитивного дозвілля, тобто фактично перебуває поза соціальним контролем, що, безумовно, сприяє легкому переходу підлітка на злочинний шлях.

Загалом виокремлюють такі чинники злочинності неповнолітніх: негативний вплив сім'ї; недоліки у шкільному вихованні; незайнятість суспільно корисною працею; негативний вплив мікросередовища; недоліки у діяльності правоохоронних органів з профілактики злочинів неповнолітніх.

Існує декілька підходів до класифікацій детермінант злочинності за різними критеріями: за соціальною природою, за масштабом, за територіальною поширеністю. Але на жаль, жодна з них не дає змогу систематизувати детермінанти злочинної поведінки неповнолітніх.

На сьогоднішній день у суспільстві відбувається багато процесів, які впливають на зростання злочинності. Потребують теоретичного і практичного розроблення причини і умови злочинності неповнолітніх,

співвідношення біологічного і соціального у формуванні антисуспільної установки у свідомості неповнолітніх на основі подій та процесів, які реально відбуваються у нашій державі.

З цією метою доцільно використовувати класифікацію причин злочинності неповнолітніх наведеною авторами І.Ф. Аршавою, О.Г. Рєпіною, І.О. Аршавою. Перша група детермінант – біолого-генетичні, які включають алкоголізм та наркоманію батьків, нервові або ж психічні хвороби батьків та дітей, патологічний перебіг вагітності та пологів, спадкові хвороби тощо. До другої групи слід віднести соціальні фактори, – негативний вплив у сім'ї; недоліки у шкільному вихованні; незайнятість суспільно-корисною працею; негативний вплив мікросередовища; прорахунки у діяльності правоохоронних органів щодо профілактики злочинів неповнолітніх та інші соціальні деструкції суспільства. Адже саме окремі підрозділи кримінальної міліції у справах дітей повинні ефективно працювати у профілактичному плані, а не орієнтуватись здебільшого на розкриття вже вчинених злочинів. Третю групу факторів становлять особистісні риси неповнолітнього: особливості характеру, темпераменту, системи цінностей, рівень домагань, наявність адекватної самооцінки, захоплення і таке інше. Оскільки проблема правосвідомості та правової культури ще тривалий час буде актуальною, то четвертим фактором можна вважати правосвідомість неповнолітнього, тобто знання законів, меж власної відповідальності за скоєне. У якості ще одного, п'ятого фактора логічно виділити фізіологічні та психологічні зміни, які відповідають переходу від дитинства до дорослості і якими може бути зумовлена протиправна поведінка особи. Оскільки саме підлітковий та ранній юнацький періоди вчені відносять до критичного періоду онтогенезу, що пов'язано з кардинальними перетвореннями у фізіології, свідомості особистості, її діяльності, і системи взаємин.

Також, досить часто неповнолітні правопорушники серед причин, які штовхнули їх на вчинення злочину називають перегляд відповідних відеоматеріалів. Неконтрольований доступ дітей до Інтернет ресурсів, що пропагують насильство, порнографію, жорстокість, інші асоціальні явища, негативно впливає на молоде покоління, розбещує несталу свідомість, призводить до ускладнення криміногенної ситуації в містах, незважаючи на потребу виховання у дітей і молоді незалежної моральності та духовності в умовах сьогодення.

Таким чином, злочинність неповнолітніх має власні характерні особливості, що пов'язані з віковими, психологічними, статевими та іншими відмінностями особистості неповнолітніх правопорушників та механізмом протиправної поведінки; з обставинами, що сприяють вчиненню правопорушень неповнолітніми; з динамікою та структурою

правопорушень неповнолітніх; демографічними та багатьма іншими факторами, що відносяться до різних соціально-економічних та морально-психологічних сфер суспільної діяльності. А усвідомлення причин феномену злочинності неповнолітніх має велике значення для сучасного українського суспільства, особливо у період загострення і без того складної соціально-політичної та економічної ситуації, внаслідок якої страждають у першу чергу ті, чиє життя тільки починається, – діти.

Романенко О.В.,

доктор психологічних наук, с.н.с.,
професор кафедри психології та
педагогіки ННІПІ НАВС

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕРЦЕПТИВНОГО ПЕРЕДБАЧЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Сучасні політичні події в Україні супроводжуються посиленням необхідності забезпечення безпеки її громадян, що висуває підвищені вимоги як до удосконалення системи професійної підготовки працівників ОВС, так і до особистості кожного правоохоронця. На разі в системі управління органами і підрозділами внутрішніх справ відбуваються важливі зміни: розширюється процес демократизації управлінської діяльності, здійснюється перехід до більш гнучких систем керівництва підрозділами міліції, впроваджуються якісно нові методи підготовки управлінців органів внутрішніх справ. У зв'язку з цим актуальним є розроблення наукових засад підвищення ефективності діяльності підрозділів ОВС, що визначає ступінь правового захисту прав і законних інтересів громадян.

Психологічні аспекти відбору та атестування кадрів різних служб у системі ОВС представлені у працях вітчизняних вчених (Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, О. М. Бандурка, В. І. Барко, Ю. Б. Ірхін, В. П. Казміренко, Л. І. Казміренко, Я. Ю. Кондратьєв, М. В. Костицький, О. І. Кудерміна, В. С. Медведєв, Г. О. Юхновець, С. І. Яковенко та ін.). Відзначається, що високі вимоги, які стоять перед правоохоронцем, вимагають від нього сформованості певних особистісних якостей. Проведення подальших досліджень у цій галузі зумовлено важливістю теоретичного узагальнення актуальних питань психологічного забезпечення професійної діяльності правоохоронців та необхідністю систематизації наявного досвіду застосування здобутків психологічної науки для сучасної правоохоронної практики.